

Sterk klasmanagement

Technieken lager onderwijs

Inspiratie

Hieronder zetten we een aantal technieken in de kijker die kunnen helpen om je klasmanagement te versterken.

Het gaat nadrukkelijk om technieken, niet om volledige strategieën of een uitgewerkt kader. Ze kunnen geselecteerd en toegepast worden in functie van de noden, visie en context van jouw school of team.

Het is belangrijk om hierbij het onderscheid te maken tussen technieken en de onderliggende strategieën die sterk klasmanagement dragen.

Technieken zijn concrete handelingen of interventies die je in de klas kan inzetten; strategieën vormen het bredere denkkader dat bepaalt waarom, wanneer en hoe je die technieken effectief gebruikt. Pas wanneer technieken bewust en doordacht worden toegepast, vanuit inzicht in deze strategieën, hebben ze een duurzaam effect op het leer- en leefklimaat.

De voorbeelden die we hieronder aanreiken zijn bedoeld als inspiratie.

Ze zijn niet volledig en vervangen geen schoolbrede aanpak.

Naast deze technieken bestaan uiteraard nog tal van andere mogelijkheden die kunnen bijdragen aan sterk klasmanagement.

We hopen met deze selectie vooral richting te geven, taal te bieden en teams te ondersteunen in het maken van doordachte keuzes die passen binnen hun eigen pedagogisch beleid.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Begintaak

Wat?

Korte en duidelijke activiteit zonder instructie bij het binnenkomen van de klas.

Een signaal over de leercultuur en de verwachtingen die je van leerlingen hebt.

Hoe?

- Voor de leerlingen moet duidelijk zijn wat er verwacht wordt.
- Je hangt de opdracht visueel uit op dezelfde plek of het materiaal aan de tafel wijst uit wat er verwacht wordt.
- De leerlingen kunnen zelf het materiaal pakken of het ligt klaar op een vaste plaats.

TIP: zo kan je je leerlingen persoonlijk begroeten en meteen extra oefentijd inlassen tijdens het wisselen van lokalen, ...

Aandachtspunten

- Consequent toepassen.
- Goed voorbereiden.
- Gerelateerd aan de doelen van de les.

In de praktijk

4 criteria:

- Zonder hulp/overleg
- 3 tot 5 minuten
- Doen/tekenen
- Extra oefenkans van aangebrachte kennis/vaardigheid

Schreiner, G., & Jacobs, R. (2023). Teach like a champion.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Bliksembeurt

Wat?

Alle leerlingen beantwoorden in gedachten je vragen (dus niet slechts één leerling).

Iedereen **DENKT** voortdurend **ACTIEF** mee.

Controleren of alle leerlingen de leerstof begrijpen.

Snelheid aanbrengen in de les.

Betrokkenheid van alle leerlingen creëren.

Vergroten van het gezag.

Hoe?

- Routine opbouwen, als strategie voor betrokkenheid.
- Veilige duidelijke structuur (geen stress).
- Denktijd geven.

Aandachtspunten

- Laat voldoende tijd (ruimte) tussen je vraag en het aanwijzen van een leerling.
- Laat leerlingen die al geantwoord hebben, verder deelnemen.
- Geen ja/nee-vragen stellen.
- Moeilijkheidsgraad opbouwen – doorvragen.

Principes

- Bliksembeurten komen niet onverwacht
- Bliksembeurten zijn systematisch
- Bliksembeurten zijn positief
- Bliksembeurten worden opgesplitst

In de praktijk

Beurtenstokjes, beurtenwiel, ...

Schreiner, G., & Jacobs, R. (2023). *Teach like a champion*.

De regel
'Geen vingers opsteken tenzij je vragen hebt'
zou een basis mogen zijn in alle lessen.

William Dylan

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Voorkennis activeren

Wat?

Opedane voorkennis activeren.

Leerlingen enthousiasmeren, motiveren, nieuwsgierig maken.

Hoe?

Je activeert bij IEDEREEN de relevante voorkennis.

Afhankelijk van materiaal en doel.

Aandachtspunten

- Dichtbij leefwereld je leerlingen
- Haak vast aan voorkennis (~~≠~~ achtergrondkennis)
- Actief
- Kort en simpel

In de praktijk

Wisbordjes, groepswork, ...

Schreiner, G., & Jacobs, R. (2023). Teach like a champion.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Iedereen schrijft

Wat?

Leerlingen bij de les houden, aandacht eisen.

Hoe?

- Leraar beslist wie een beurt krijgt
- Iedereen heeft iets voorbereid.
- Iedereen doet actief mee
- Iedereen denkt georganiseerd
- Opschrijven is onthouden

In de praktijk

Een pleidooi om (terug):

- het kladschrift
- de kladblaadjes
- het wisbordje

in de lessen te gebruiken.

Tip

Gebruik een leeg dvd-hoesje met daarin een wit papier als mini-bord. Berg de uitwisbare stiften en het wisdoekje op in de hoes.

Schreiner, G., & Jacobs, R. (2023). *Teach like a champion*.

Zichtbaarheid – Plan van aanpak

Wat?

De leerlingen weten en zien wat ze gaan leren en waarom.

Duidelijke verwachtingen naar alle leerlingen (mate en aard van ondersteuning verschilt, niet het doel)

Effectieve feedback (product en proces)

Intrinsieke motivatie versterken

Hoe?

- Duidelijke, gestructureerde en uitdagende instructie geven.
- Het doel wordt in woord en beeld zichtbaar gemaakt.
- Er wordt regelmatig terug verwezen naar het leerdoel.

Concreet materiaal

- Foto of tekening
- Zin schrijven + verwoorden

Aandachtspunten

- Zichtbaar in het lokaal ophangen.
- Iedere dag op dezelfde plek (herkenbaarheid).
- Bij de instructie (tafel)
- Modellen

In de praktijk

Het leerdoel wordt uitgeschreven op het bord bij aanvang van de les.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Controle van begrip

Wat?

Korte en krachtige controle of je doel bereikt is.

Hoe?

- Goede korte doelgerichte vragen stellen.
- Doe-opdracht geven.
- De vraag wordt aan de hele klas gesteld.
- Er is denktijd voordat een leerling een beurt krijgt.
- Er wordt willekeurig een beurt gegeven.

Aandachtspunten

- Doelgericht
- Kort
- Iedereen actief
- Zet technologie enkel functioneel in.
- Vraag niet : “Begrijp je het?” maar “Heb ik het goed uitgelegd?”
- Gebruik bij herhalen van de vraag zoveel mogelijk dezelfde verwoording. Dit voorkomt verwarring.
- Maak hier een gewoonte van zodat de leerlingen weten dat ze aandacht niet mogen verliezen – zeg dus: Ik keer straks terug bij jou.

In de praktijk

Reageren met eenvoudige beweging, duim, rechtstaan/zitten, ...

Je controleert iedere keer als je iets nieuws uitlegt:

- Na het bespreken van het lesdoel...
- Na het geven van een definitie...
- Na het uitleggen van stappen om een probleem op te lossen...
- Na het oefenen in tweetallen...

Korte controle-opdracht:

Doen – tekenen – check eerder gemaakte brainstorm

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Afzwaaijer

Wat?

Vaststellen of het doel is bereikt zodat je je eigen succes en dat van de leerlingen kunt meten.

Hoe?

Beëindig de les met:

- Kort: één tot drie vragen
- “Wat hebben we geleerd vandaag?”
- Een kort rijtje sommen, zinnen, ...

Aandachtspunten

- Welke percentage van je leerlingen heeft alles goed?
- Wat hebben degenen die niet alles goed hadden fout gedaan?
- Kun je uit hun fouten afleiden waar het is misgegaan?
- Welk onderdeel van je les kan tot verwarring hebben geleid?

In de praktijk

- “Jongens en meisjes, wat hebben we geleerd vandaag?”
- “Waarom hebben we dit geleerd?”
- “Dit leren we de volgende keer!”

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

SARK – VLORK

Wat?

Perfekte luisterhouding stimuleren om de aandacht actief te richten op de opdracht.

Hoe?

- Kort en krachtig. Snel en efficiënt.
- Ondersteunen met een handgebaar, 1 woord/korte zin, picto of concreet materiaal.
- Je zegt b.v.:
  - Iedereen SARK - VLORK.
  - Denk aan SARK - VLORK.
  - Denk aan S van SARK - VLORK.
  - ...

Aandachtspunten

Investeer in het **aanleren** van deze consequente luisterhouding.

Je spaart tijd uit want je zal de activiteit minder moeten onderbreken om te corrigeren.

In de praktijk

- Stil zijn
- Armen over elkaar
- Rechtop zitten
- Kijken naar de leraar

VLORK

- Vragen stellen
- Luisteren
- Ogen naar de spreker
- Rechtop zitten
- Knikken

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

SARK – VLORK

Wat?

Perfekte luisterhouding stimuleren om de aandacht actief te richten op de opdracht.

Hoe?

- Kort en krachtig. Snel en efficiënt.
- Ondersteunen met een handgebaar, 1 woord/korte zin, picto of concreet materiaal.
- Je zegt b.v.:
  - Iedereen SARK - VLORK.
  - Denk aan SARK - VLORK.
  - Denk aan S van SARK - VLORK.
  - ...

Aandachtspunten

Investeer in het **aanleren** van deze consequente luisterhouding.

Je spaart tijd uit want je zal de activiteit minder moeten onderbreken om te corrigeren.

In de praktijk

- Stil zijn
- Armen over elkaar
- Rechtop zitten
- Kijken naar de leraar

VLORK

- Vragen stellen
- Luisteren
- Ogen naar de spreker
- Rechtop zitten
- Knikken

Weet niet-geldt niet

Wat?

- Alle leerlingen nemen actief deel aan de les en kunnen zich niet onttrekken met een antwoord als “ik weet het niet”.
- De leraar creëert een leerklimaat waarin probeergedrag de norm is.
- Helpt zowel leerlingen die ontwijken als leerlingen die zoekend zijn.
- Verhoogt het verwachtingsniveau: iedereen wordt geacht mee te doen en te leren.
- Biedt kansen op succeservaringen.

Hoe?

- Vraag opnieuw naar het antwoord nadat een aanwijzing of goed voorbeeld is gegeven.
- Combineer met andere technieken zoals:
  - *Modeling (jij geeft het antwoord → leerling herhaalt)*
  - *Peer support (andere leerling geeft antwoord of aanwijzing → oorspronkelijke leerling herhaalt)*
- Zorg voor een rustige, voorspelbare aanpak.
- Routine opbouwen zodat leerlingen weten: → Weet niet is nooit het eindpunt.

Aandachtspunten

- Blijf rustig, neutraal en consequent.
- Geef aanwijzingen (informatie die helpt redeneren), geen hints die leiden tot gokken.
- Vermijd lange preken; focus op leren.
- Sluit altijd af met de oorspronkelijke leerling die het correcte antwoord geeft.
- Bewaak het tempo: kies bewust tussen dieper begeleiden of kort herhalen afhankelijk van het belang van de vraag.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Goed is goed

Wat?

- De leraar accepteert enkel volledig correcte antwoorden, niet “bijna goed”.
- Leerlingen leren het verschil tussen gedeeltelijk juist en 100% juist.
- Versterkt diep leren: leerlingen begrijpen waarom een antwoord klopt.
- Vermijdt dat de leraar onbewust ontbrekende informatie zelf aanvult, waardoor leerlingen te weinig zelf denken.

Hoe?

- Geef waardering voor het deel dat correct is, maar benadruk dat het antwoord nog onvolledig is.
- Gebruik korte en positieve aanmoedigingen zoals:
  - “Dat is al een goed begin – wat ontbreekt er nog?”
- Herhaal het onvolledige antwoord van de leerling zodat die zelf opmerkt wat ontbreekt.
- Vraag de klas om te helpen aanvullen, om daarna terug te keren naar de oorspronkelijke leerling.
- Wacht, stimuleer, of geef een aanwijzing – maar rond pas af wanneer het volledig juiste antwoord gegeven is.
- Gebruik correcte vaktermen en model taal die leerlingen zelf moeten leren gebruiken

Aandachtspunten

- Vermijd dat je een bijna-goed antwoord zelf afmaakt en het daarna “goed” noemt.
- Corrigeer subtiel wanneer leerlingen een voorbeeld geven terwijl jij om een definitie vroeg (of omgekeerd).
- Tempo bewaken: hoe belangrijker de vraag voor de leerdoelen, hoe meer tijd je besteedt aan volledige juistheid.
- Bewaak het proces: wanneer een leerling te ver vooruitloopt, neem je terug naar de gevraagde stap.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Rekken

Wat?

- De leraar stelt aanvullende vragen om te checken of het antwoord begrijpend, herhaalbaar en toepasbaar is.
- Helpt om onderscheid te maken tussen geluk en echte beheersing.
- Versterkt dieper leren, denkontwikkeling en vaktaal.
- Stimuleert leerlingen om op hun tenen te lopen en kennis flexibeler toe te passen.
- Een krachtige manier om te differentiëren binnen de klas: elke leerling krijgt vragen op zijn of haar niveau.

Hoe?

- Stel vervolgvragen zodra een leerling een goed antwoord geeft, zoals:
  - “Hoe weet je dat?” (hoe/waarom-vragen)
  - “Kan je dit ook op een andere manier oplossen?”
  - “Kun je dat bewijzen met een voorbeeld uit de tekst?”
  - “Kun je dit combineren met iets wat je eerder hebt geleerd?”
- Je rekt door:
  - denkprocessen zichtbaar te maken;
  - leerlingen aan te moedigen verbanden te leggen;
  - vaardigheden te koppelen en te verdiepen.

Aandachtspunten

- Rekken is geen strikken of overvragen, maar uitnodigen tot dieper denken.
- Bouw spanning en uitdaging gradueel op.
- Gebruik positieve taal:
  - “Sterk start! Kan je het nog verder onderbouwen?”
- Zorg dat leerlingen niet enkel antwoorden kopiëren van voorgangers.
- Bewaak het tempo: kies bij belangrijke leerinhouden bewust voor extra verdieping.
- Vermijd repeterende vragen die enkel herhalen zonder cognitieve uitdaging.

De formulering telt

Wat?

- Leerlingen leren hun kennis duidelijk, volledig en correct te verwoorden.
- Het gaat niet alleen om wat leerlingen zeggen, maar hoe ze het zeggen.
- De techniek versterkt vaktaal, grammaticale correctheid en actieve taalproductie.

Hoe?

- De fout benoemen: herhaal de foute formulering vragend → leerling verbetert.
- Leerlingen antwoorden in volledige, grammaticaal correcte zinnen.
  - Vooraf instrueren: "Vertel in een volledige zin..."
  - Geheugensteuntje: één woord volstaat: "Volledige zin."
- Zorg dat elke leerling verstaanbaar spreekt.
- Vervang naakte cijfers door 'aangeklede cijfers'.
- → "12 cm²", niet "12".

Aandachtspunten

- Corrigeren gebeurt kort, neutraal en consequent.
- Vermijd lange uitleg of preken; de leerling corrigeert zelf.
- Let op dat je niet corrigeert op basis van je eigen aannames over dialect.
- Volledige formuleringen versterken zowel taalvaardigheid als inhoudelijke helderheid.
- Combineer deze techniek met andere hoge-verwachtingstechnieken (zoals Goed is goed en Rekken) voor optimaal effect.

Sterk klasmanagement

Technieken

Inspiratie

Begin aan het eind

Wat?

- Een krachtige les start niet bij de activiteit, maar bij het leerdoel.
- De focus verschuift van “Wat ga ik doen?” naar “Wat gaan mijn leerlingen leren?”.
- Lesdoelen staan in verbinding met een groter geheel van leerdoelen over meerdere weken.
- De les maakt deel uit van een systematisch stappenplan dat toewerkt naar beheersing van de leerstof.
- Activiteiten zijn pas zinvol wanneer ze bijdragen aan het behalen van duidelijke, toetsbare doelen.

Hoe?

- Formuleer eerst het lesdoel
- Bedenk een snelle check die direct toont of het doel bereikt is.
- Kies daarna pas de activiteit
- De activiteiten dienen het doel, niet omgekeerd.
- Criteria voor goede activiteiten: efficiënt, doelgericht, duidelijk, passend bij de voorkennis.

Aandachtspunten

- Zie lessen niet als losse gebeurtenissen, maar als bouwstenen in een leertraject.
- Bereikte doelen van gisteren bepalen het doel van vandaag.
- Wijk niet af van het stappenplan: als de vorige lesdoelen niet behaald zijn, moet je eerst bijwerken.
- Hou de drempel laag door op te starten met een korte herhaling van de moeilijkste onderdelen van de vorige les.
- Een goede planning ≠ veel creativiteit, maar veel doelgerichtheid.

Dubbele planning

Wat?

- Dubbele planning betekent dat je een les altijd voorbereidt vanuit twee perspectieven: JIJ (de leraar) én ZIJ (de leerlingen).
- Een krachtige lesplanning beschrijft niet alleen wat jij gaat doen, maar ook wat leerlingen op dat moment concreet doen.
- De techniek verhoogt betrokkenheid, duidelijkheid, productiviteit en cognitieve activiteit.
- Door de techniek vermijd je lege momenten, onduidelijkheid of passiviteit.

Hoe?

- Plan elke les in twee parallelle lijnen:
  - 1. JIJ – de leraar
    - Wat leg je uit?
    - Welke vragen stel je?
    - Wat model je?
    - Wat deel je uit, toon je of verzamel je in?
    - Hoe begeleid je verschillende fases van de les?
  - 2. ZIJ – de leerlingen
    - Wat doen leerlingen terwijl jij uitlegt?
      - Luisteren? Aantekenen? Een schema invullen? Een voorbeeld oplossen?
      - Hoe verwerken ze informatie?
      - Denken? Overleggen? Noteren? Oefenen?
      - Hoe tonen ze begrip?
      - Beantwoorden? Bewegen? Classificeren? Schrijven? Reageren?

Aandachtspunten

- Vermijd dat leerlingen te lang moeten enkel luisteren of te lang alleen oefenen.
- Check of leerlingen weten wat ze moeten doen en hoe..

Plattegrond maken

Wat?

- De fysieke omgeving van het klaslokaal ondersteunt actief de lesdoelen van die dag.
- Je plant niet alleen wat je doet, maar ook waar en hoe leerlingen zich in de ruimte bevinden.
- Een doordachte klassensetting verhoogt aandacht, betrokkenheid en taakgerichtheid – en voorkomt logistieke hindernissen.

Hoe?

- Plan de inrichting op basis van het leerdoel van die les:
  - Vraag jezelf af:
  - Welk gedrag moeten leerlingen tonen tijdens deze fase?
  - Past de opstelling bij dat gedrag?
- Plan de 'routes' door het lokaal
  - Jij moet overal kunnen komen zonder obstakels of toestemming vragen.
  - Gangpaden breed genoeg voor natuurlijk, vlot circuleren.
  - Je positie bepaalt aandacht, nabijheid en rust.
- Gebruik de muren bewust
  - Hang enkel wat bijdraagt aan leren.
  - Vermijd rommel en overdaad; beperk prikkels.
  - Gebruik strategisch geplaatste hulpmiddelen: stappenplannen, strategiekaarten, kernbegrippen.
  - Hang leerlingenwerk op dat voorbeeldgedrag toont met feedback die verwijst naar lesdoelen.

Aandachtspunten

- Let op zichtlijnen: iedereen moet het bord, jou en het materiaal kunnen zien.
- Vermijd dat leerlingen moeten draaien of weggijken van het lespunt.
- Denk aan overgangsmomenten: kan de klas snel van "luisteren" naar "samenwerken" evolueren?
- Je klasopstelling moet functioneel zijn, niet ideologisch (bv. "groepjes zijn altijd goed").

Plattegrond maken

Wat?

- De fysieke omgeving van het klaslokaal ondersteunt actief de lesdoelen van die dag.
- Je plant niet alleen wat je doet, maar ook waar en hoe leerlingen zich in de ruimte bevinden.
- Een doordachte klassensetting verhoogt aandacht, betrokkenheid en taakgerichtheid – en voorkomt logistieke hindernissen.

Hoe?

- Plan de inrichting op basis van het leerdoel van die les:
  - Vraag jezelf af:
  - Welk gedrag moeten leerlingen tonen tijdens deze fase?
  - Past de opstelling bij dat gedrag?
- Plan de 'routes' door het lokaal
  - Jij moet overal kunnen komen zonder obstakels of toestemming vragen.
  - Gangpaden breed genoeg voor natuurlijk, vlot circuleren.
  - Je positie bepaalt aandacht, nabijheid en rust.
- Gebruik de muren bewust
  - Hang enkel wat bijdraagt aan leren.
  - Vermijd rommel en overdaad; beperk prikkels.
  - Gebruik strategisch geplaatste hulpmiddelen: stappenplannen, strategiekaarten, kernbegrippen.
  - Hang leerlingenwerk op dat voorbeeldgedrag toont met feedback die verwijst naar lesdoelen.

Aandachtspunten

- Let op zichtlijnen: iedereen moet het bord, jou en het materiaal kunnen zien.
- Vermijd dat leerlingen moeten draaien of wegkijken van het lespunt.
- Denk aan overgangsmomenten: kan de klas snel van "luisteren" naar "samenwerken" evolueren?
- Je klasopstelling moet functioneel zijn, niet ideologisch (bv. "groepjes zijn altijd goed").